

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 89g/2020

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi
din articolele 84 și 85 din Codul penal al Republicii Moldova
*(stabilirea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni
și în cazul cumulului de sentințe [nr. 2])*

CHIȘINĂU

20 iulie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 9 iunie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 20 iulie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textelor „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1) al articolului 84, „*complet sau parțial*” din alineatul (4) al articolului 84 și „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal, ridicată de dl avocat Viorel Chetrușca în interesele condamnatului Evghenii Filev, în dosarul nr. 1rh-23/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de către dl judecător Andrei Niculcea de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, municipiul Chișinău, din 30 ianuarie 2015, Evghenii Filev a fost găsit vinovat și condamnat în baza articolului 188 alin. (2) lit. b), d) și e) [*Tâlhăria*] din Codul penal - la nouă ani de închisoare; în baza articolului 290 alin. (2) lit. b) [*Purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor, sustragerea lor*] din Codul penal – la cinci ani de închisoare și în baza articolului 361 alin. (2) lit. c) [*Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, stampilelor sau sigiliilor false*] din Codul penal – la patru ani de închisoare. Conform articolului 84 alin. (1) din Codul penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsa închisorii pe un termen de 15 ani, cu executare într-un penitenciar de tip semiînchis. Conform articolului 84 alin. (4) din Codul penal, la pedeapsa stabilită i s-a adăugat parțial pedeapsa aplicată prin sentința

Judecătoria Bălți din 7 iulie 2014, fiindu-i stabilită definitiv pedeapsa închisorii pe un termen de 18 ani, cu executare într-un penitenciar de tip semiînchis.

4. Avocatul dl Marcel Popescu a formulat un apel împotriva sentinței din 30 ianuarie 2015, susținând că concluziile primei instanțe sunt eronate și se bazează pe simple presupuneri. Prin Decizia din 13 aprilie 2016, Curtea de Apel Chișinău a respins ca nefondat apelul declarat de către avocat și a menținut fără modificări sentința primei instanțe.

5. Pe 8 iunie 2016, avocatul dl Marcel Popescu a contestat cu recurs ordinar hotărârile judecătorești menționate *supra*, solicitând casarea acestora și dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, de un alt complet de judecată.

6. Pe 31 ianuarie 2017, avocatul dl Marcel Popescu a depus o cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmelor: „total sau parțial” și „poate fi stabilită” din alineatul (1) al articolului 84; „complet sau parțial” din alineatul (4) al articolului 84; „adaugă, în întregime sau parțial” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal.

7. Prin încheierea din 15 martie 2017, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

8. Totodată, prin Decizia irevocabilă din 15 martie 2017, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a decis inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de dl avocat Marcel Popescu în numele condamnatului Evgheni Filev împotriva Deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2016, ca fiind vădit neîntemeiat.

9. Prin Decizia nr. 26 din 31 martie 2017, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea nr. 34g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 84 și articolul 85 din Codul penal al Republicii Moldova, reținând că „instanța de recurs, prin încheierea din 15 martie 2017, a dispus sesizarea Curții Constituționale și concomitent, printr-o decizie din aceeași dată, a decis inadmisibilitatea recursului ordinar, declarat de avocat, ca fiind vădit neîntemeiat. Ca urmare, eventuala admitere a excepției de neconstituționalitate nu ar mai produce niciun efect în această cauză. Or, Curtea a subliniat în jurisprudența sa că excepția de neconstituționalitate reprezintă o chestiune prejudicială, adică o problemă juridică, a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului cu care este conexasă” (§ 23).

10. Pe 9 iulie 2019, dl avocat Viorel Chetrușca a formulat în interesele lui Evghenii Filev o cerere de revizuire împotriva sentinței Judecătoria Buiucani din 30 ianuarie 2015, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2016 și împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție din 15 martie 2017.

11. În cadrul examinării cererii de revizuire, dl avocat Viorel Chetrușca a ridicat excepția de neconstituționalitate a textelor „total sau parțial” și „poate fi stabilită” din alineatul (1) al articolului 84, „complet sau parțial”

din alineatul (4) al articolului 84 și „adaugă, în întregime sau parțial” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal.

12. Prin Încheierea din 6 septembrie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

14. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 84 Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni

„(1) Dacă o persoană este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni fără să fi fost condamnată pentru vreuna din ele, instanța de judecată, pronunțând pedeapsa pentru fiecare infracțiune aparte, stabilește pedeapsa definitivă

pentru concurs de infracțiuni prin cumul, **total sau parțial**, al pedepselor aplicate, dar pe un termen nu mai mare de 25 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate – pe un termen nu mai mare de 12 ani și 6 luni. În cazul în care persoana este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni ușoare și/sau mai puțin grave, pedeapsa definitivă **poate fi stabilită** și prin absorbirea pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră.

[...]

(4) Conform prevederilor alin. (1)–(3) se stabilește pedeapsa și în cazul în care, după pronunțarea sentinței, se constată că persoana condamnată este vinovată și de comiterea unei alte infracțiuni săvârșite înainte de pronunțarea sentinței în prima cauză. În acest caz, în termenul pedepsei se include durata pedepsei executate, **complet sau parțial**, în baza primei sentințe.

[...].”

Articolul 85

Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe

„(1) Dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, instanța de judecată **adaugă, în întregime sau parțial**, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară. În acest caz, pedeapsa definitivă nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate – termenul de 15 ani.

[...].”

15. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 458

Cazurile de revizuire a procesului penal

„(1) Hotărârile judecătorești irevocabile pot fi supuse revizuirii atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă.

(2) Dacă hotărârea judecătorească se referă la mai multe persoane sau mai multe infracțiuni, revizuirea se poate cere pentru oricare dintre fapte sau dintre făptuitori.

(3) Revizuirea poate fi cerută în cazurile în care:

1) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în timpul urmăririi penale sau în legătură cu judecarea cauzei;

2) s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decât cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată;

3) două sau mai multe hotărâri judecătorești irevocabile nu se pot concilia;

4) Curtea Constituțională a recunoscut drept neconstituțională prevederea legii aplicată în cauza respectivă.

(4) Dacă nu se poate da hotărâre din cauza că s-a împlinit termenul de prescripție a incriminării sau s-a declarat un act de amnistie sau din cauza că unele persoane au fost grațiate, precum și din cauza decesului învinutului, circumstanțele prevăzute la alin.(3) pct.1)-3) se stabilesc printr-o cercetare efectuată potrivit prevederilor art.443 și 444.”

Articolul 460

Deschiderea procedurii de revizuire

„(1) Procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond. În cazul temeiurilor prevăzute la art. 458 alin. (3) pct.3) și 4), procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță.

(2) Cerere de revizuire poate declara:

1) oricare parte din proces, în limitele calității sale procesuale;

2) soțul și rudele apropiate ale condamnatului, chiar și după decesul acestuia.

(3) Cererea de revizuire se face în scris, cu arătarea motivului de revizuire pe care se întemeiază și a mijloacelor de probă în dovedirea acestuia.

[...]

(6¹) Dacă se constată existența temeiului prevăzut la art.458 alin.(3) pct.4), instanța de judecată admite prin încheiere cererea și rejudecă cauza.

[...]

Articolul 462

Măsuri premergătoare și admiterea revizuirii

„(1) După primirea materialelor trimise de procuror, președintele instanței le repartizează, conform prevederilor art. 344, pentru examinare. Judecătorul care a primit materialele fixează termen pentru examinarea cererii de revizuire în vederea admiterii revizuirii, cu citarea părților interesate.

(2) Când persoana în favoarea sau defavoarea căreia s-a cerut revizuirea se află în stare de arest, chiar într-o altă cauză, președintele ședinței de judecată dispune aducerea ei la judecată și solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat dacă aceasta nu are apărător.

(3) La termenul fixat, instanța, ascultând părțile prezente, examinează chestiunea dacă cererea de revizuire a fost făcută în condițiile prevăzute de lege și dacă din probele administrate în cursul cercetării efectuate rezultă date suficiente pentru admiterea revizuirii. Instanța poate verifica oricare din probele pe care se întemeiază cererea sau poate, când este necesar, să administreze probe noi la cererea părților. Persoanele prevăzute în art.458 alin.(3) pct.1)-3) nu pot fi audiate ca martori în cauza supusă revizuirii.

(4) Instanța, în baza celor constatate, dispune, prin încheiere, admiterea cererii de revizuire sau, prin sentință, respingerea acesteia.

(5) O dată cu admiterea cererii de revizuire, precum și în tot cursul judecării din nou a cauzei, instanța poate menține suspendarea executării ori poate suspenda motivat, în tot sau în parte, executarea hotărârii supuse revizuirii.

(6) În cazul admiterii cererii de revizuire din cauza că există câteva hotărâri ce nu se pot concilia, cauzele în care aceste hotărâri au fost pronunțate se conexează pentru rejudecare.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

16. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că textele „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1), precum și textul „*complet sau parțial*” din alineatul (4) ale articolului 84 din Codul penal, care reglementează aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, le acordă instanțelor de judecată o marjă discreționară nelimitată, fapt care poate prejudicia drepturile fundamentale ale persoanei. Astfel, legislatorul nu a fixat criteriile în baza cărora judecătorul ar putea cumula, total sau parțial, pedepsele stabilite pentru săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni sau când ar putea opera absorbția pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră.

17. De asemenea, autorul excepției susține că textul „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal, care instituie modalitatea de aplicare a pedepsei în cazul cumulului de sentințe, are un conținut imprevizibil.

18. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, dispozițiile contestate încalcă prevederile articolelor 1 alin. (3), 16, 20 și 54 alin. (4) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

19. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

20. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului penal, ține de competența Curții Constituționale.

21. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de dl avocat Viorel Chetrușca în interesele condamnatului Evghenii Filev, în dosarul nr. 1rh-23/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

22. Obiectul excepției de neconstituționale îl constituie textele „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1) și „*complet sau parțial*” din alineatul (4) ale articolului 84 [*Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni*], precum și textul „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 [*Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe*] din Codul penal.

23. Curtea observă că autorul excepției susține încălcarea prevederilor articolelor 1 alin. (3), 16, 20 și 54 alin. (4) din Constituție.

24. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că excepția de neconstituționalitate poate fi invocată într-un proces declanșat doar în cazul în care normele contestate au incidență în soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată. Excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logică între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal (DCC nr. 26 din 31 martie 2017, § 19; DCC nr. 97 din 17 octombrie 2017, § 22; DCC nr. 10 din 3 februarie 2020, § 23; DCC nr. 18 din 13 februarie 2020, § 16; DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 14; DCC nr. 25 din 2 martie 2020, § 15).

25. Totodată, Curtea a notat că instanței de judecată îi revine obligația de a verifica dacă excepția întrunește condițiile necesare pentru a sesiza Curtea Constituțională, inclusiv dacă norma a cărei neconstituționalitate se invocă este incidentă la soluționarea fondului cauzei (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 82; DCC nr. 26 din 31 martie 2017, § 20).

26. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect o cerere de revizuire a sentinței Judecătoriei Buiucani din 30 ianuarie 2015, a deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 aprilie 2016 și a deciziei Curții Supreme de Justiție din 15 martie 2017.

27. Codul de procedură penală prevede posibilitatea exercitării unor căi de atac extraordinare ca recursul în anulare (articolele 452-457) și revizuirea (articolele 458-465).

28. Procedura de revizuire se demarează în baza cererii adresate procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond. În privința motivelor prevăzute la articolul 458 alin. (3) pct. 3) [două sau mai multe hotărâri judecătorești irevocabile nu se pot concilia] și 4) [Curtea Constituțională a declarat drept neconstituțională prevederea legii aplicată în cauza respectivă] din Codul de procedură penală, procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță.

29. În jurisprudența sa Curtea a notat că în cadrul procedurii de revizuire trebuie deosebite două aspecte: 1) admisibilitatea cererii de revizuire și 2) analiza fondului cauzei. La admisibilitatea cererii de revizuire procurorul sau, după caz, instanța de judecată verifică doar dacă există vreun motiv din cele prevăzute de lege [a se vedea articolul 458 alin. (3) din Codul de procedură penală] și dacă sunt respectate termenele stabilite la articolul 459 din Codul de procedură penală (DCC nr. 128 din 15 noiembrie 2018, § 26).

30. Totodată, potrivit articolului 462 din Codul de procedură penală, instanța de judecată examinând cererea de revizuire în vederea admiterii revizuirii verifică dacă aceasta a fost formulată în condițiile prevăzute de lege și dacă din probele administrate în cursul cercetării efectuate rezultă date suficiente pentru admiterea revizuirii. Instanța poate verifica oricare din probele pe care se bazează cererea sau poate să administreze, când este necesar, probe noi la cererea părților. În baza celor constatate, instanța de judecată dispune, prin încheiere, admiterea cererii de revizuire sau, prin

sentință, respingerea acesteia (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 128 din 15 noiembrie 2018, § 26; DCC nr. 15 din 11 februarie 2019, § 25). Atunci când examinează cererea de revizuire, sarcina instanței de judecată nu este de a determina acuzația penală, ci de a verifica dacă există vreun motiv prevăzut de lege pentru depunerea unei cereri de revizuire [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kokkonis și Chalilopoulou v. Grecia* (dec.), 31 octombrie 2017, § 13].

31. Având în vedere faptul că la prima etapă procedura revizuirii privește doar examinarea admisibilității acesteia, Curtea constată că instanța nu urmează să aplice prevederile contestate din articolul 84 alin. (1) și alin. (4) și articolul 85 alin. (1) din Codul penal, care stabilesc regulile de aplicare a pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni sau în cazul unui cumul de sentințe. În cazul în care Curtea ar admite prezenta excepție de neconstituționalitate, ea și-ar ignora propria jurisprudență, *i.e.* Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, § 82, referitoare la condițiile pe care trebuie să le întrunească excepția. Curtea conchide că această excepție de neconstituționalitate are caracterul unei *actio popularis* (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 102 din 6 septembrie 2018, §§ 18-19; DCC nr. 15 din 11 februarie 2019, § 26; DCC nr. 39 din 14 martie 2019, §§ 19-20).

32. Curtea reține că instanța a omis să analizeze, în încheierea din 6 septembrie 2019, contrar prevederilor punctului (3) al paragrafului 82 și punctului 1 din dispozitivul HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, dacă prevederile contestate din articolul 84 alin. (1) și alin. (4) și articolul 85 alin.(1) din Codul penal sunt aplicabile în cadrul procedurii de revizuire la etapa examinării admisibilității acesteia. Curtea notează că aplicabilitatea în litigiu a normei contestate nu rezultă nici din argumentele autorului excepției.

33. Odată ce excepția de neconstituționalitate reprezintă o problemă juridică a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului de care este legată, aplicabilitatea și relevanța normei contestate pentru soluționarea litigiului principal constituie o condiție esențială pentru admisibilitatea sesizării (DCC nr. 133 din 5 decembrie 2019, § 23; DCC nr.136 din 9 decembrie 2019, § 27).

34. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor „total sau parțial” și „poate fi stabilită” din alineatul (1) al articolului 84, „complet sau parțial” din alineatul (4) al

articolului 84 și „adaugă, în întregime sau parțial” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal, ridicată de dl avocat Viorel Chetrușca în interesele lui Evghenii Filev, în dosarul nr. 1rh-23/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 20 iulie 2020
DCC nr. 88
Dosarul nr. 89g/2020